

Warszawa, dnia 1 czerwca 2022 r.

Sz. P. Michał Mistrzak,
Główny Inspektor Ochrony Środowiska**Fundacja Greenpeace Polska**

z siedzibą w Warszawie

Altowa 4, 02-386 Warszawa

Szanowny Panie Główny Inspektorze,

Do naszej organizacji od pewnego czasu napływały od miejscowej ludności niepokojące sygnały odnośnie złego stanu wód rzeki Miedzianki – prawego dopływu Nysy Łużyckiej uchodzącego w Bogatyni. Z informacji tych wynikało, że przyczyną jest zrzut silnie zasolonych wód kopalnianych z odkrywki węgla brunatnego „Turów” (za pośrednictwem potoku Ślad, tj. Jaśnica) oraz ścieków przemysłowych z Elektrowni Turów, zawierających znaczne ilości chlorków i siarczanów.

W związku z powyższym, Greenpeace Polska zwrócił się do współpracujących z nim naukowców – dr hab. chemii Leszka Pazderskiego (pracownik naukowy Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, aktualnie zatrudniony na stanowisku profesora uniwersytetu) i dr chemii Małgorzaty Pazderskiej-Szabłowicz – o przeprowadzenie w terenie pomiarów przewodności elektrolitycznej właściwej w 20°C, tj. jedynego od 1 stycznia 2022 r. wskaźnika jakości wód charakteryzującego zasolenie cieków (por. *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych*; Dz. Ust. 2021, poz. 1475).

Pomiary te zostały przeprowadzone w dniu 21 maja 2022 r., zgodnie z Polską Normą PN-EN 27888 *Oznaczanie przewodności elektrycznej właściwej* (Norma Europejska EN 27888:1993), niezależnie za pomocą dwóch konduktometrów wyposażonych w automatyczną korektę temperatury (do 25°C), dzień wcześniej skalibrowanych w temperaturze 25°C przy użyciu roztworów wzorcowych chlorku potasu o stężeniach 0,1 M KCl i 0,01 M KCl (przewodność elektryczna właściwa, odpowiednio: 1290 mS/m = 12900 μS/cm i 141 mS/m = 1410 μS/cm). Otrzymane wyniki, odnoszące się (z racji automatycznej korekcji temperatury) do 25°C, zostały następnie przeliczone na 20°C za pomocą współczynnika $(1/1,116) = 0,896$, gdzie 1,116 jest mnożnikiem korekcyjnym dla

przeliczenia odwrotnego (z 20°C na 25°C), podanym w Tabelicy 3 *Temperaturowe mnożniki korekcyjne, f_{25} , do przeliczania wartości przewodności elektrycznej właściwej wód naturalnych z temperatury θ °C na temperaturę 25°C* w Polskiej Normie PN-EN 27888.

Badania objęły cały bieg Miedzianki, tj. zarówno odcinek czeski (na terenie Czech ciek ten zwany jest Oleska), jak polski – czyli odpowiednie jednolite części wód powierzchniowych *JCWP Miedzianka = Oleska do granicy Państwa* (PLRW60004174161) i *JCWP Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej* (PLRW60004174169).

Ich wyniki, zamieszczone poniżej (wartości w $\mu\text{S/cm}$), budzą zaniepokojenie Fundacji:

Punkt pomiarowy	Przewodność elektrolityczna właściwa w 25°C (konduktometr A)	Przewodność elektrolityczna właściwa w 25°C (konduktometr B)	Przewodność elektrolityczna właściwa w 25°C (wartość średnia)	Przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C (wartość średnia)
Detrichov (CZ)	143	147	145	130
Granica Państwa	221	216	219	196
Bogatynia, ul. Turowska powyżej ujścia Śladu	260	258	259	232
Bogatynia, ul. Turowska poniżej ujścia Śladu	439	439	439	393
Bogatynia, ul. Górników Turowa	766	757	762	683
Bogatynia, powyżej ujścia do Nysy Łużyckiej	1368	1326	1347	1207

Zgodnie bowiem z cytowanym powyżej *Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r.*, od dnia 1 stycznia 2022 r. wartości graniczne przewodności elektrolitycznej właściwej w 20°C, dla cieków typu *RW_krz Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym* (Załącznik nr 6 *Typy wód powierzchniowych, z podziałem na kategorie tych wód, część 1 Kategoria wód powierzchniowych*), jakim jest Miedzianka (do 31 grudnia 2021 r. zarówno *JCWP Miedzianka = Oleska do granicy Państwa*, jak *JCWP Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej* były klasyfikowane jako ciek typu 4 *Potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym – zachodni*),¹ są następujące (Załącznik nr 7 *Wartości graniczne wskaźników jakości wód powierzchniowych odnoszące się do jednolitych części wód rzecznych*, Tabela nr 3 *Wartości graniczne dla klas jakości wód powierzchniowych wskaźników jakości wód powierzchniowych dla jednolitych części wód rzecznych typu wód powierzchniowych RW_krz*):

- dla wód klasy I: 340 $\mu\text{S/cm}$;
- dla wód klasy II: 450 $\mu\text{S/cm}$.

¹ *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, Dz. Ust. 2016, poz. 1967) – PGW Odry.*

O ile więc wody Miedzianki na terenie Czech oraz na górnym polskim odcinku (do ujścia Śladu) spełniają, w odniesieniu do zasolenia, wymogi nawet klasy I, to następnie, na odcinku zaledwie kilkunastu kilometrów (łąčna długość *JCWP Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej* to 18,4 km), ma miejsce drastyczne pogorszenie ich jakości – skutkujące tym, że przy ujściu do Nysy Łużyckiej posiadają one wręcz charakter pozaklasowy, jako że przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C przekracza tam wartość graniczną dla wód klasy II aż 2,68-krotnie, tj. o 168% (1207 $\mu\text{S}/\text{cm}$ versus 450 $\mu\text{S}/\text{cm}$). Uniemożliwia to osiągnięcie, przez silnie zmienioną część wód, jaką jest *JCWP Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej*, dobrego potencjału ekologicznego – podczas gdy jest to, zgodnie z *PGW Odry*, jeden z celów środowiskowych dla tego ciekłu (odpowiednia derogacja wygasła w 2021 r.) – a tym samym stanu dobrego.

Sytuacja ta znajduje przełożenie na obowiązki płynące z Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW). W przypadku wód powierzchniowych cele środowiskowe RDW są wyrażone w art. 4 ust. 1 lit. a); jednym z nich (ppkt (ii)) jest osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych najpóźniej w ciągu 15 lat od dnia wejścia w życie RDW, z zastrzeżeniem (ppkt. (iii)), że dla sztucznych i silnie zmienionych części wód jest nim osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego wód powierzchniowych. Z powyższymi zapisami RDW korespondują reguły wyznaczone w art. 56 i 57 *Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne* (Dz. Ust. 2017, poz. 1566 z późn. zm; t.j. Dz. Ust. 2021, poz. 2233, 2368; Dz. Ust. 2022, poz. 88, 258, 855). Nieosiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego przez *JCWP Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej* narusza zatem zarówno unijną RDW, jak polskie *Prawo Wodne*.

Greenpeace Polska nie ma wątpliwości, że za opisany stan rzeczy odpowiedzialność ponoszą głównie źródła przemysłowe, w tym skumulowane zrzuty silnie zasolonych (zawierających znaczne ilości chlorków i siarczanów) ścieków z zakładów położonych w polskiej części zlewni Miedzianki, zwłaszcza z Kopalni Węgla Brunatnego „Turów” (zrzut wód z odwadniania odkrywki Turów do potoku Ślad (Jaśnica), będącego lewym dopływem Miedzianki) i Elektrowni Turów (zrzut wód nadosadowych i z drenażu osadników popiołowych składowiska odpadów paleniskowych do potoku Ochota (Zatonka), będącego prawym dopływem Miedzianki oraz bezpośredni zrzut ścieków przemysłowych z instalacji spalania paliw do Miedzianki w km 1,114). Trudno przypuszczać bowiem, że źródłem zasolenia są np. ścieki komunalne z miasta Bogatyni lub pozostałe dopływy Miedzianki na odcinku poniżej ujścia Śladu, tj. Dopływ spod Markocic lub Czerwienica (oba prawe); wykluczyć należy także spływy powierzchniowe nawozów sztucznych – gdyż na polskim odcinku doliny Miedzianki (w przeciwieństwie do czeskiego) nie ma praktycznie rolnictwa.

Fundacja pozwoli sobie zwrócić uwagę, że między granicą czesko-polską a ujściem do Nysy Łużyckiej zasolenie Miedzianki zwiększa się aż 6-krotnie, o czym świadczy wzrost przewodności elektrolitycznej właściwej w 20°C z 196 $\mu\text{S}/\text{cm}$ do 1207 $\mu\text{S}/\text{cm}$. Jest to, biorąc pod uwagę jedynie niespełna 20-kilometrowy bieg tego ciek, ewenement – który wyklucza przyczyny naturalne i jednoznacznie wskazuje na zanieczyszczenia ze źródeł przemysłowych.

Greenpeace Polska ma świadomość, że przeprowadzone 21 maja 2022 r. pomiary miały charakter jednorazowy – zaś do porównania z wartościami granicznymi wskaźników jakości wód należy stosować parametry średnioroczne; w związku z tym Fundacja planuje kontynuowanie swoich badań w kolejnych miesiącach 2022-23 r. Niemniej jednak, obraz wynikający ze zmierzonych w dniu 21 maja 2022 r. wartości przewodności elektrolitycznej właściwej w 20°C, a zwłaszcza z ich zmienności w dół biegu Miedzianki jest jasny i odzwierciedla poważny problem ekologiczny.

W związku z powyższym, działając w imieniu Fundacji Greenpeace Polska, jako członek zarządu uprawniony do samodzielnej reprezentacji, niniejszym zwracam się do Pana Inspektora z wnioskiem o:

- a) przeprowadzenie kontroli interwencyjnej stanu i składu ścieków przemysłowych i komunalnych wprowadzanych bezpośrednio i pośrednio do wód Miedzianki, ze szczególnym uwzględnieniem stężeń chlorków i siarczanów oraz przewodności elektrolitycznej właściwej w 20°C;
- b) przeprowadzenie doraźnych badań stanu zasolenia Miedzianki w różnych punktach jej biegu, poczynając od granicy czesko-polskiej do ujścia, w szczególności powyżej i poniżej punktów bezpośredniego zrzutu ścieków przemysłowych i komunalnych oraz powyżej i poniżej ujść potoków Śład (Jaśnica) i Ochota (Zatonka), niosących ścieki przemysłowe odpowiednio z odkrywki Turów i Elektrowni Turów, jak również stanu zasolenia wszystkich istotnych dopływów Miedzianki (kolejno potoki: Dopływ spod Markocic, Śład, Czerwienica, Ochota);
- c) objęcie Miedzianki stałym, corocznym monitoringiem diagnostycznym, wykonywanym na początku i końcu jej polskiego biegu, tj. w punktach pomiarowo-kontrolnych *Miedzianka – punkt graniczny* (charakterystyczny dla JCWP Miedzianka=Oleska do granicy Państwa) i *Miedzianka - ujście do Nysy Łużyckiej* (charakterystyczny dla JCWP Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej) – jako że ostatnie badania były wykonywane przez GIOŚ w 2018 r.

Załącznik:

- odpis aktualny z KRS dla Fundacji